



Kluuvi, Aleksanterinkatu 19
Rista, Eeva, 1970,
Helsingin kaupunginmuseo

sisällys

1. **intro**
2. **Kadut**
8. **Kodit**
11. **Toimijat**
13. **Osallisuus ja vuorovaikutus**
14. **Viestintästrategia**
15. **Tiivistelmä**

Helsingin ydinkeskustan kaupunginosat ovat vuosia olleet koko maan halutuimpien joukossa asuntohakujen perusteella. Ydinkeskustassa sijaistee maan arvokkaimpia kulttuuriympäristöjä, historiallisia kauppapaikkoja ja tärkeitä yliopistoja sekä taideinstituutioita. Ydinkeskustaa on kuitenkin julkisessa keskustelussa parjattu näivettyväksi ulkoilmamuseoksi ja samaan aikaan esimerkiksi eritaustaisten nuorten vierailut ydinkeskustaan vähenevät jatkuvasti [1].

Elinvoimainen ydinkeskusta tarkoittaa työn tekijöille edellä mainittujen viihtyvyystekijöiden toimintojen lisäksi myös saavutettavaa ja oikeudenmukaista kaupunkitilaa. Vaikka vierailut ydinkeskustaan ovat vähentyneet, työn analyysin perusteella Helsingin ydinkeskusta on edelleen melko elinvoimainen. Vierailujen vähenemistä selittää osaltaan etätöiden yleistymisen, ja kaupan siirtyminen verkkoon ja kauppakeskuksiin sekä tiettyjen turistiryhmien poisjääminen.

Nähdäksemme nykyisellään kantakaupunki palvelee rajattua kohderyhmää. Ydinkeskusta profiloituminen toimistotyön keskuksena, erikoistuneiden palveluiden ja korkeakulttuurin sydämenä houkuttelee alueelle hyvin toimeentulevia luovan luokan edustajia. Myös asuinalueiden hintataso on korkeinta koko kaupungissa, eikä ydinkeskustassa asukaskanta tai asuntojen hallintasuhteiden jakauma ole yhtä monimuotoista kuin muissa kaupunginosissa. Viime vuosina kaupungin ydinkeskustaan sijoittuvia arkkitehtuurikilpailuja tarkastellessa nousee kysymys kenelle ja kenen ehdoilla kaupunkia suunnitellaan.

Jotta Helsingin ydinkeskusta näyttäytyisi todella paikkana, jonne jokainen haluaa mennä ja joka tarjoaa kiinnostavaa koettavaa, tekemistä ja palveluja kaikille, täytyy sen olla niin fyysisesti kuin taloudellisesti saatavilla monenlaisille ihmisryhmille.

Kilpailuehdotuksessa syvennyttään erityisesti kysymykseen 'Millainen on uuden sukupolven ydinkeskusta?'. Tekijöiden positio helsinkiläisinä nuorina voisi tarjota päättäjille uutta näkemystä siitä, millaisena ydinkeskusta näyttäytyy nuorten perspektiivistä. Helsingin saavutettava kulttuuritarjonta, avoimet kaupunkitilat ja merellinen tunnelma hyvien liikuntapaikkojen yhteydessä erottavat sen muista eurooppalaisista pääkaupungeista ja tekevät asumisesta täällä monelle mahtavaa. Sekoittunut kaupunkirakenne, esteettömyys ja turvallisuus ovat kaikki oleellisia osia Helsingin kaupunkikuvaa. Näitä teemoja kaupungin kannattaa myös ydinkeskustassa vaalia.

Kilpailuehdotuksella pyritään selvittämään, kuinka ydinkeskustassa viivytettäisiin pidempään, sekä ympäri- vuorokautisesti että ympärivuotuisesti. Ehdotuksessa korostuvat niin kaupunkitilojen kuin palveluiden saatavuustekijät. Analyysi ja toimintaehdotus- osioissa pohdimme sitä, miten ydinkeskustaan saadaan lisää asukkaita, miten katutilasta tehdään turvallista ja viihtyisää ja miten mahdollistetaan laajemmille toimijajoukoille mahdollisuus toimintaan myös ydinkeskustan alueella. Viestinnällisessä ja markkinallisessa osiossa ehdotamme laajennetun demokratian hyödyntämistä sekä viestintäkampanjaa, jossa korostetaan kaupungin halua kehittää ydinkeskustaa inklusiivisesti.

1. Oskar Rönnberg, Venla Bernelius. 2021. Kaikkien kaupunki – mutta kaukana? Asukkaidensosiaalinen tausta ja eriytyvä kaupunkitilan käyttö Helsingissä. Kvartti, 7, 6–17. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaikkien-kaupunki-mutta-kaukana-asukkaiden-sosiaalinen-tausta-ja-eriytyva-kaupunkitilan>

Kenen kadut?



Poliisi ohjaamassa liikennettä iltapäivän ruuhka-aikaan Kaivokadulla Keskuskadun kulmassa.
Rista, Eeva, 1971, Helsingin kaupungin museo

“Kadulla kaupunki tapahtuu, virtaa ja on olemassa. Jos jalankulkijat hylkäävät ytimen kadut, kaupunki lakkaa olemasta kaupunki eli lakkaa kaupunkina olemasta olemassa. Elämän kaupunkimuodon ylläpitämiseksi katu käsitetään paikaksi, jota jokainen vapaa ihminen saa käyttää. Oikeutta liikkua, kuljeskella ja olla kadulla pidetään kiistattomana ihmisoikeutena.”
Kenen Aleks, sen Helsinki ²

Tulevaisuuden kaupungeissa on laadukasta kävely-ympäristöä. Helsingin ydinkeskustan alueella on puitteet erinomaiselle kävely-ympäristölle. Etäisyydet ovat pienet ja katutilassa on miellyttävä mittakaava ja on putiikkien näyteikkunoiden ansiosta elävä. Käveltävät keskusta-alueet ovat nousseet yhä tärkeämmiksi imago- ja houkuttelevuustekijöiksi niin asukkaille, yrityksille kuin turisteille. Siksi kehitetäänkin nyt ympäri Eurooppaa käveltävää kaupunkia. ³

Vuonna 2022 Helsingissä oli 219 226 liikennekäytössä olevaa henkilöautoa. ⁴ Asukkaita oli yli 660 000. ⁵ Vaikka toisin välillä väitetäänkin, kävelyolosuhteiden parantaminen ydinkeskustassa on keskeistä siellä tapahtuvan kaupan kannalta. Keskustaan saapuvista kuluttajista suurin osa liikkuu kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. ⁶

Helsingin yleiskaavan 2016 keskeinen sisältö on kävelykeskustan kehittäminen koko Helsingin alueella. Yleiskaavassa on todettu, että kävelyä ja pyöräilyä priorisoidaan kulkumuodoista ennen

kaikkia muita. Yleiskaavassa nostetaan erityisesti ydinkeskusta korostetun tärkeäksi alueeksi, jolla kävelyolosuhteita tulee kehittää. Kestävien kulkumuotojen ympärille suunnittelu on yhteydessä tavoitteisiin vähentää liikenteen päästöjä vuoden 2005 tasosta 69 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja laajemmin hiilineutraaliuustavoitteeseen 2030 mennessä.

Yleiskaavan laatimisesta on kohta kulunut 8 vuotta ja konsultointiyritys WSP:n raportin mukaan nykyisillä toimenpiteillä päästöt vähenevät vain 39 prosenttia. Kaupungin nykyiset toimet ovat liian hitaita, eikä niillä saavuteta asetettua tavoitetta edes vuonna 2040.⁷

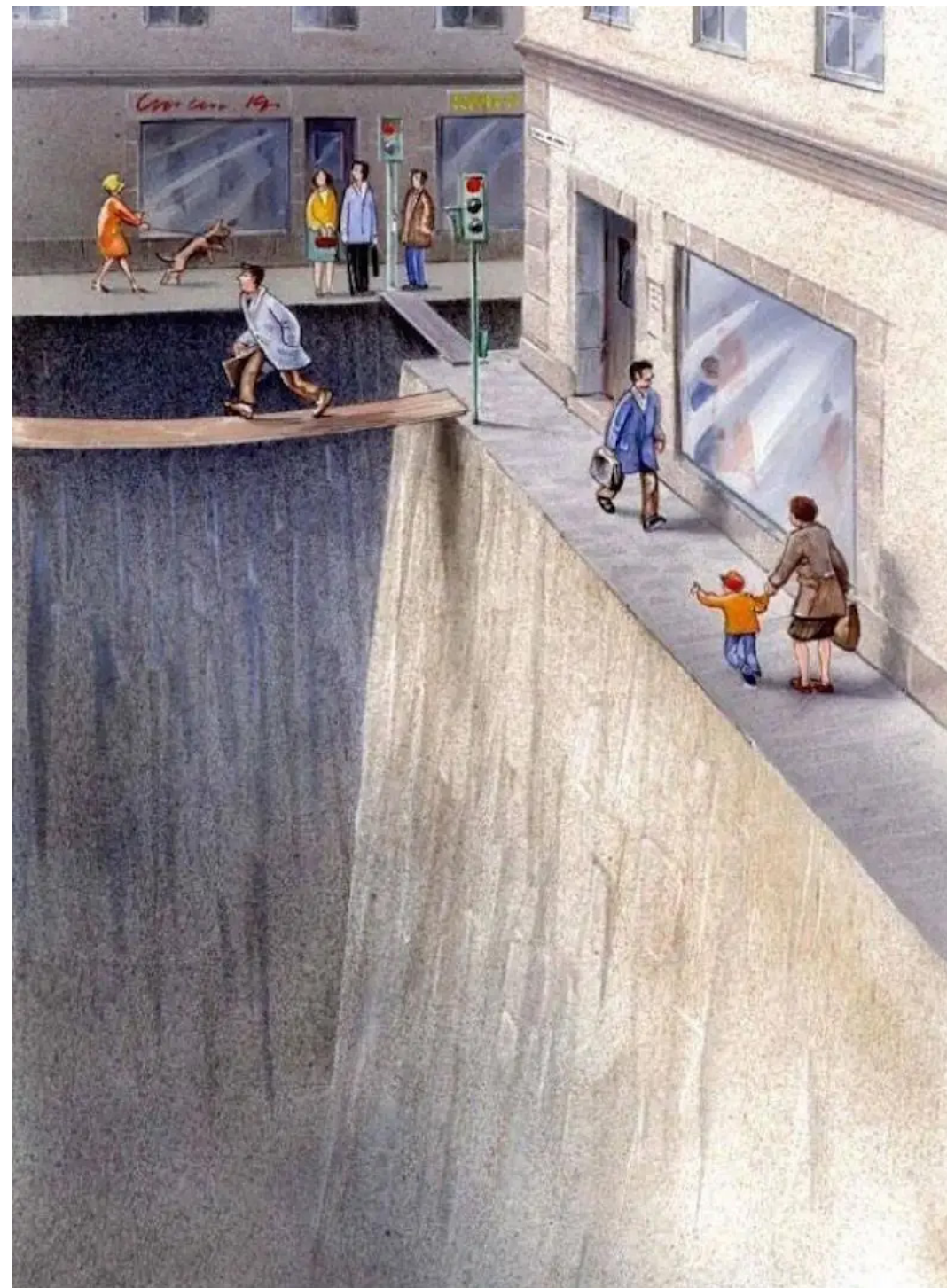
Ilmastonmuutoksen hillinnässä korostuu myös yksi ranskalaisen akateemikon Henri Lefebvren esittämistä tasa-arvotekijöistä, globaali tasa-arvo. Kävelykeskustan kehittäminen on pohjimmiltaan tasaarvoisemman kaupunkitilan kehittämistä. Lefebvren 'Right to the City'⁸ teoria, josta myöhemmin muodostui sosiaalinen liike, korostaa kaupunkilaisten oikeutta ottaa haltuun ja muovata kaupunkitilaa. Siinä myös kritisoidaan autoliikenteen ehdoilla suunniteltua kaupunkia epätasa-arvoistavaksi. Ensinnäkin auto keskeisessä kaupunkisuunnittelussa priorisoidaan yksilöitä ja perheitä, joilla on varaa autoon.

Right to the City -liike korostaa myös autojen tilallista dominanssia kaupungissa. Kuten kaikki ennen autojen tuloa perustetut kaupungit, Helsingin kadut suunniteltiin alun perin jalankulun ja hevos(kärky)liikenteen varaan.⁹ Sittemmin autoiluun varattu tila: kaistat, pysäköinti ja tankkauspalvelut vievät huomattavan osan kaupungin julkisesta tilasta. Tämä tila voitaisiin myös osoittaa kaupunkilaisten käyttöön. 60-luvun autodominoivasta kaupunkisuunnitteluideologiasta äärimmäisin esimerkki on SmithPolvisen suunnitelma pääkaupunkiseudun liikennetarkkaisuista. Vaikka radikaalein suunnitelma ei toteutunut, 60-luvulta lähtien tehtiin kuitenkin lukuisia toimenpiteitä, kuten kaistalevennyksiä kävelytilan kustannuksella, henkilöautoliikenteen sujuvoittamiseksi.

2 Janne Viitamies. 2016. Kenen Aleksin Helsinki - Kluvin kävelykatutaistelut 1968–2003. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/cdf1000e-4a47-4aac-a39d-89c950756925/content>

3 Miika Norppa. 2020. Helsingin kävelyn edistämishjelma: Tutkimuskatsaus. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-09-20.pdf>

4 Tilastokeskus. 2024. Ajoneuvokanta alueittain (ml. Ahvenanmaa), 2011-2022. Lainattu 14.1.2024. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__mkan/statfin__mkan_pxt_11ic.px/table/tableViewLayout1/



Public space dominated by car, illustraatio: Karl Jilg



Kuva 1. Katuverkosto, Liikennemäärät, Helsingin karttapalvelu



Kuva 2. Pyöräilyn pääreitit, Baanat, Muut reitit sekä kevyen liikenteen kadut, Helsingin karttapalvelu



Kuva 3. Yhdistelmä kahdesta edellisestä kartasta, Helsingin karttapalvelu



Ihmisiä ruuhka-aikaan Asematunnelissa Rista, Simo 1971, Helsingin kaupunginmuseo

Yksi nykypäivään säilynyt ratkaisu kantakaupungissa on keskustan jalankulkutunnelit. Autoille varattiin katutila ja kävelijä siirrettiin maan alle. Helsingin ydinkeskustassa on kuitenkin huomattavissa parannus henkilöautojen ottaman tilan suhteen. Suuret pysäköintikentät ovat hävinneet sitten 2000-luvun alun ja kävelykeskustaa on alettu kehittää.

Ydinkeskustassa henkilöautoliikenne ja joukkoliikenteen solmukohtat muodostavat suurimmat esteet. Suuri osa katualueesta on varattu raskaalle liikenteelle ja kävelijät ja pyöräilijät joutuvat operoimaan pienellä tilalla (kuva 3). Runsasliikenteisillä teillä moottoriajoneuvoja suositetaan ja autoilun ja pyöräilyn ti verkostoja tarkastellessa huomaa kuinka autoiluverkko on kattavampi ydinkeskustan alueella. Lisäksi kaupungin kävelykatu verkosto on pirstaleinen ja suurin osa kaupungin kiinnostavimmista kauppakaduista jää sen ulkopuolelle.

5 Helsingin kaupunki. 2023. Tilastotietoja Helsingistä 2023. https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/23_06_15_Tilastotietoja_Helsingista_2023.pdf
 6 Miika Norppa. 2020. Helsingin kävelyn edistämishjelma: Tutkimuskatsaus. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-09-20.pdf>
 7 WSP.2022. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen arviointi. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/uutiset/2022/liikenteen-kasvihuonekaasupaastotraportti.pdf>
 8 Henri Lefebvre. 1968. Le Droit à la Ville.
 9 Miika Norppa. 2020. Helsingin kävelyn edistämishjelma: Tutkimuskatsaus. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-09-20.pdf>



Kuva 4. Keskustan viihtyisyystekijöitä

- Kävelykadut
- Katupuut
- /// Puistot



Kuva 5. Ydinkeskustan kivijalkaliikkeit sekä liikennemäärät

- kivijalkaliike toiminnassa
- tyhjä liiketila kivijalassa
- Autotie (viivan paksuus indikoi suurempaa liikennemäärää)

Kadut: Toimenpideoasio

1. Katupysäköinnin vähentäminen strategisilla alueilla

Kauppakadut, jotka on merkitty pyöräilyn pääväyliksi, ja jossa ei nykyisellään mahdu esteettömiä kävelyteitä, turvallista pyöräilyä sekä pysäköintipaikkoja, poistetaan mahdollisuus asukaspysäköintiin ja ainakin toinen puoli katua vapautetaan kokonaan pysäköinnistä.

Tällaisia katuja ovat muun muassa: Bulevardi, Liisankatu, Fredrikinkatu, Lönnrotinkatu, Pohjoisesplanadi Kauppatorin yhteydessä. Katso kuva 6.

Tällä muutoksella kävely- ja pyöräilyverkosto kantakaupungissa muuttuu entistä käytettävämmäksi ja kesäkuukausien aikana tilaa vapautuu jalkakäytävältä esimerkiksi terasseille. Kaupungilla on ollut tavoitteenaan kantakaupungin vajaakäytöllä olevien parkkiloalien ja –hallien korkeampi täyttöaste ja näemme että kaduilta asteittain vähenevä asukaspysäköinti edistää asukaspysäköinnin siirtymistä katupysäköinnistä vaihtoehtoihin pysäköintiratkaisuihin.

2. Katujen vihreräyttäminen

Katupysäköinnin poistamisen ja kaistakavennusten myötä vapautuvalle tilalle tulisi istuttaa katupuuta ja muuta kasvillisuutta. Katupuut ja läpäisevä pinta on äärimmäisen tärkeää ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta esimerkiksi äärisääilmiöiden aiheuttamaan tulvimisen ja kuumuuden hallintaan.

10 Tampereen kaupunki. 2024. Pihakadut. Lainattu 14.1.2024. <https://www.tampere.fi/liikenne-kadut-jakunnossapito/liikenneturvallisuus/pihakadut>

11 Helsingin kaupunki. 2024. Pihakatu. Lainattu 14.01.2024. <https://kaupunkitilaohje.hel.fi/kortti/pihakatu-2/>

3. Pihakatuja laajempi käyttöön otto ydinkeskustan alueella

“Pihakatu on jalankulku- ja ajoneuvoliikenteelle yhteiseksi tarkoitettu katu, jossa ajonopeus sovitetaan jalankulun mukaiseksi, ja jalankulkijoille annetaan kadulla esteetön kulku. Parhaimmillaan kyse on turvallisesta ja viihtyisästä kadusta, jossa on esteetön liikkuu. Katuympäristö viestii liikkujille selkeästi halutusta toimintatavasta, ja heidän on helppo huomioida toisensa ja tehdä päätöksiä yhdessä. Jalankulkijat asettuvat luonnollisesti kadun keskelle, eikä ajoneuvoliikenne ole hallitsevassa asemassa. Katu toimii sekä liikkumiseen tarkoitettuna reittinä, mutta myös eräänlaisena kohtaamispaikkana.” -Tampereen kaupunki ¹⁰

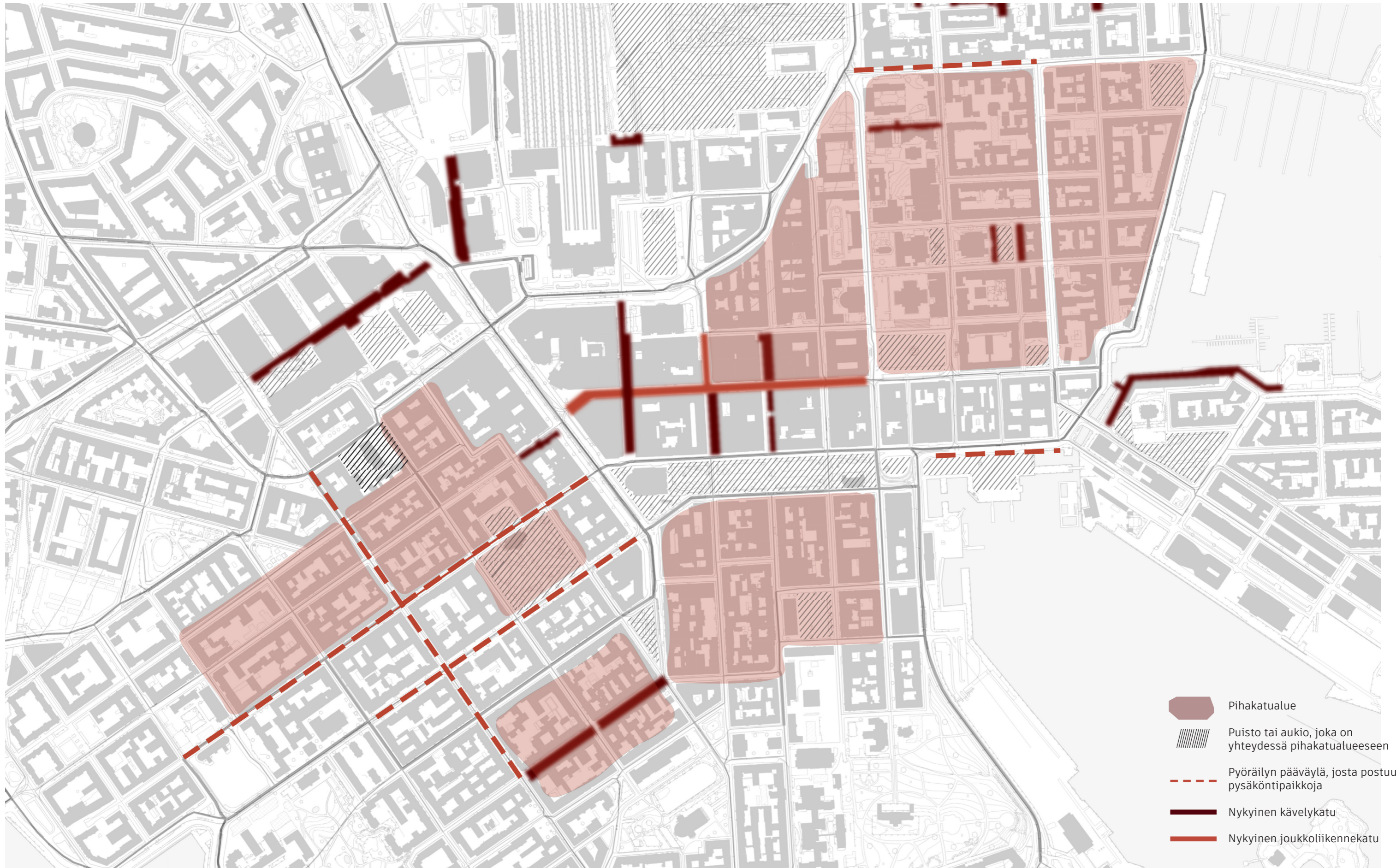
Ajonopeus pihakaduilla ei saa ylittää 20 km/h ja autoilijan tulee sovittaa ajonopeus kadun muihin kulkijoihin. Helsingin kaupunkitilaohjeen mukaan pihakadulle tulee ajaa viistetyt reunatuen yli ¹¹.

Pihakatuverkoston voi ottaa käyttöön nopealla aikataululla joko pysyvästi ratkaisuna tai kesäkatujen kaltaisena kokeiluna. Mikäli pihakatuverkosto halutaan ottaa käyttöön kokeiluna, ne voitaisiin ottaa käyttöön esimerkiksi kesäkuukausien ajaksi ja erottaa tavallisista kaduista väliaikaisilla hidasteilla. Kaupunkilaisia tulee osallistaa pihakatuja luonteeseen ja pysyvyyteen liittyvässä päätöksenteossa.

Pihakaduilla autojen liikkuminen ei esty kantakaupungin alueella, mutta se hidastuu ja muuttuu alisteiseksi kävelylle. Pihakaduilla pyöräilyn olosuhteet paranevat myös merkittävästi, kun ajoteiden ja pysäköintialueiden välissä ajamisen sijaan myös pyöräilijä voi ajaa keskellä katua. Kuvassa x on esitetty pihakatuverkoston ehdotettu laajuus. Ehdotetuilla pihakatuviiketyhkeillä kävelyn ja pyöräilyn olosuhteet paranisivat kaupungin tavoitteiden mukaan merkittävästi Rautatientorilta Kamppiin, Rautatientorilta Eteläsatamaan sekä parantaisivat Aleksanterinkadulta itään. Hidastunut moottoriajoneuvoliikenne myös lisäisi katujen viihtyvyyttä, turvallisuutta sekä laskisi melutasoa, mikä voisi rohkaista paikallisia kahvila- ja ravintolayrittäjiä ottamaan katuja entistä enemmän käyttöön esimerkiksi kesäterasseina. Kipailuehdotuksessa ehdotetaan, että kaupunki tutkii mahdollisuutta ottaa pihakadut käyttöön ilman, että kaduille tehdään mittavia remontteja. Helsingin kaupungin kaupunkitilaohjeen mukaan pihakadulle ei saa rakentaa jalkakäytäviä ja pihakadun katupoikkileikkaus rakennetaan samaan tasoon. Ehdotuksena olisi kuitenkin, että nämä määräykset jätetään huomiotta ja pihakatuna voi sellaisenaan toimia myös katu, jossa nykytilanteessa on korotettu jalkakäytävä.

Ydinkeskustan pihakatualueet

1:10000



Kenen kodit?

Yksi ydinkeskustan elvyttämiseksi todettu keino olisi asukkaiden lisääminen. Kasvava asukasmäärä toisi välittömästi lisää ympärivuotisia toimijoita ja ostovoimaa keskustaan, jossa palvelurakenne on jo valmis. Tämän on todennut myös pormestari Juhana Vartiainen. Vartiainen esittää asuntojen määrän lisäämiseksi ydinkeskustassa toimitilojen entistä helpompaa muuttamista asunnoiksi.¹²

Ehdotuksessa on ideoita. Kantakaupungissa on viime vuosikymmenellä etenkin 1960-luvulta muutettu asuinrakennuksia toimistorakennuksiksi. Kantakaupungin asukasmäärä laski 1970-luvulle tultaessa ja ydinkeskusta on säilynyt työn ja kaupan keskuksena.¹³ Ydinkeskustan kaupunginosissa asukastiheys on edelleen huomattavan matala. Ehdotus toimistojen muuttamisesta asunnoiksi on haastavaa. Ydinkeskustan alueen toimitilojen väheneminen olisi yleiskaavan vastaista ja työpaikkojen poistuessa ydinkeskustassa vähenisi myös työpaikkoihin liittyvät vierailut keskustaan. Lisäksi konversiokohteissa toteutuminen on epävarmaa ja mahdolliset vaikutukset ovat nähtävissä vasta vuosien kuluttua.

Alun perin 1900-luvun alussa asunnoksi rakennettuja kiinteistöjä, jotka on myöhemmin muutettu toimistoiksi, voi suhteellisen pienin muutoksin ottaa uudelleen käyttöön asuntoina. Niiden käyttötarkoituksen muutokseen kuitenkin liittyy epävarmuustekijöitä, sillä ne ovat myös suosittuja ja viihtyisiä myös toimistotiloina. 1950-luvun jälkeen rakennettujen syvärunkoisten betonisten toimitilarakennusten muuttaminen asunnoiksi on taas hankalaa. Näissä rakennuksissa huonealan suhde rappuun on pieni, huonejako ei vastaa asumistarpeisiin eikä suuri runkosyvyys mahdollista laadukasta asumista. Asunusrakennuksia voi lisätä keskustaan myös täydennysrakentamalla. Täydennysrakentaminen tiiviissä kaupunkirakenteessa on kuitenkin haastavaa ja massiivinen lisärakentaminen ydinkeskustaan on vaikea yhteensovittava alueen kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa.

Kilpailualueen kaupunginosissa olemassa olevat asunnot monesta puuttuu vakituinen asukas. Kilpailuehdotuksessa tutkitaan Kruunuhaan, Kluuvin, Katajannokan, Kaartikaupungin, Punavuoren, Eiran, Ullanlinnan, Kaivopuiston, Hernesaaren, Kampin ja Etu-Töölön asuntoja talotyyppien, hallintaperusteiden ja asutustilanteiden mukaan (kuva 7). Alueella oli noin 36 623 asuntoa, jossa asui vakituisesti asukkaita. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 kaikista asunnoista näillä alueilla 7077 asuntoa eli noin 19 % koko asuntokannasta oli vailla vakituista asukasta. Joissain kaupunginosissa tyhjien asuntojen määrä oli paljon suurempi. Esimerkiksi Kluuvissa kaikista asunnoista jopa 39% oli vailla vakituista asukasta.¹⁴ joidenkin julkisessa keskustelussa esitettyjen lähteiden mukaan, kantakaupungissa on jopa 7300 tyhjää asuntoa.¹⁵ Tilastoissa onkin joitakin epävarmuustekijöitä, sillä asunnot, joiden päätarkoituksena on voittoa tuottava majoitustoiminta, eivät välttämättä kaikki näy tilastossa asumiseen tarkoitettuina yksikköinä. Nämä asunnot ovat kuitenkin usein asumiseen soveltuvia, eikä niissä ole ympärivuotista asumista.

Tilanne, jossa joka viides asunto keskustassa seisoo tyhjiään, ei ole toivottava. Asuntomarkkinatutkimuksissa on todettu, että normaalitilanteessa tyhjien asuntojen luonnollinen osuus asuntokannasta on noin 5 %. 5 % osuus takaa joustovaraa asuntomarkkinoille äkillisistä muuttoliikkeistä selviytymiseen ilman merkittäviä muutoksia hintatasoon.¹⁵



Tuntematon koti, sali. Helsingin kaupunginmuseum

Kodit, joissa kukaan ei asu

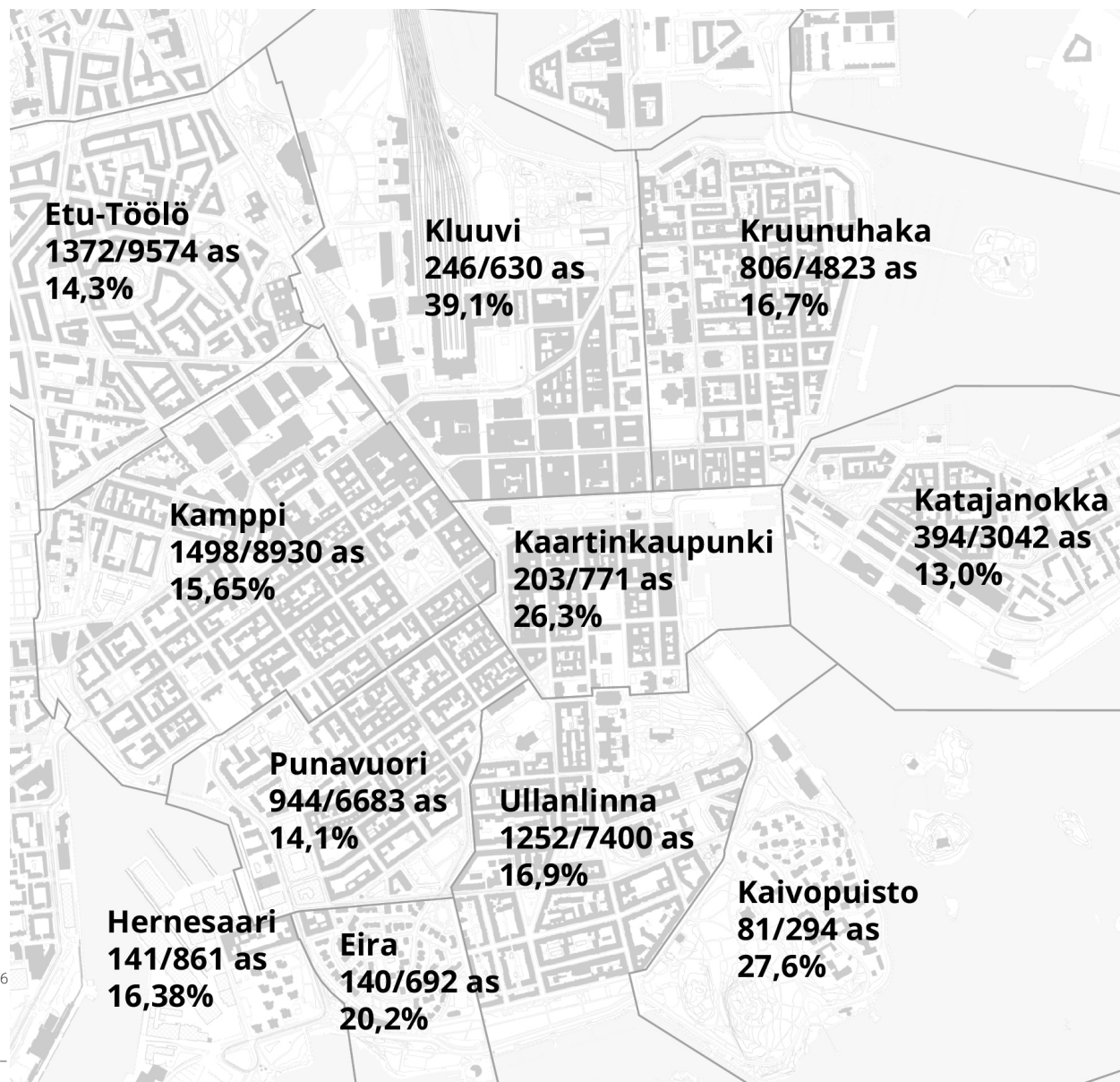
Kasvavalle Helsingille tyhjät asunnot kaupungin halutuimissa kaupunginosissa ovat kiusallinen ilmiö. Väestönkasvun mahdollistava lisärakentaminen on vaikea sovittaa yhteen niin kaupunkilaisten lähiluonnon säilyttämisen, kuin kaupungin ilmastotavoitteiden kanssa. Lisäksi Helsingin asumisen hintataso on muuta maata selvästi korkeampi ja monelle matalapalkkaiselle asuminen Helsingin alueella on mahdotonta. Myös kohtuuhintaisen asumistuotannon jatkuminen on epävarmaa, kaupungin ajaessa alas Hitas-järjestelmää samalla kun hallitusohjelmassa aikeena on rahoittaa kohtuuhintaista asumista ARA-asuntotuotantoa entistä pienemmillä summilla.¹⁷

Tilanne, jossa tyhjentyvä kantakaupunki näivetty ei ole Helsingille uniikki. Monissa muissa eurooppalaisissa kaupungeissa on myös herätty keskustojen arvoalueiden elinvoiman heikkenemiseen Ongelmaksi on tunnistettu väliaikaisen majoitustoiminnan alta väistyvät paikalliset asukkaat. Väliaikainen majoitustoiminta nostaa kaupunkien asuntojen myyntihintoja ja vuokraa, pakottaen asukkaat muuttamaan halvempiin kaupungin osiin. Väliaikaisen majoitustoiminnan lieveilmiöitä ovat niin ikää voimistunut gentrifikaatio, yhteisöllisyyden puute ja lopulta kaupunginosien autenttisuuden katoaminen.¹⁸ Pariisissa, Berliinissä, Wienissä, Roomassa, Florencessa, Lontoossa, Barcelonassa ja monessa muussa eurooppalaisessa kaupungissa on kaikissa lisätty rajoituksia yksityiselle majoitustoiminnalle, etenkin Airbnb vuokraamiselle, jonka on nähty korottavan keskustan vuokria, ajavan alkuperäisiä asukkaita pois keskusta alueilta ja aiheuttavan epäsosiaalisuutta ja yhteisöllisyyden puutetta alueille jäävien asukkaiden keskuudessa.¹⁹

Myös Englannissa vastaavaan ilmiöön on havahduttu mutta väliaikaisen majoitustoiminnan sijaan on yritetty saada kuriin kakkosasuntojen kasvavaa määrää. Brightonissa ja Hovessa uusien kakkosasuntojen rekisteröintion kielletty ja esimerkiksi Walesissa rannikkokaupungeissa asunnot ilman vakituista asukasta maksavat jopa kolmin kertaista kiinteistöveroä. Kakkosasuntojen määrän kontrollointi on perusteltu kaupunkilaisten oikeudella edes yhteen kohtuuhintaiseen asuntoon kotikaupungissaan. Helsingin keskustan ja Brightonin tilannetta on syytä verrata. Brightonin kaupunki päätti rajoittaa kakkosasuntojen omistusta tilanteessa, jossa kaupungin joka 37. asunto oli vailla vakituista asukasta.²⁰ Helsingin ydinkeskustassa tyhjiällä on joka viides.

12 Sanna Jompero-Lahokoski. 2023. Keskustan toimitiloja muutetaan asunnoiksi? Pormestari Vartiainen: "Tarvitsemme keskustaan lisää asumista". Helsingin Uutiset. <https://www.helsingin uutiset.fi/paikalliset/6234716>
13 Matti Vesikansa. 1978. Kantakaupunkimme - ajatuksia Helsingin keskusta-alueen kehittämisestä. Helsinki-seura.

14 Helsingin asunnot talotyyppiin, hallintaperusteen ja käytössäolutilanteen mukaan 31.12. Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. Lainattu 15.1.2024. https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat__asu__askan__pksoa/A02S_HKI_Askan_talotyyppi_hallintap_kotilanne.px/table/tableViewLayout1/



Kuva 7. Kaupunginosien Tyhjien asuntojen lkm/koko alueen asuntojen lkm sekä tyhjien asuntojen osuus % [3].

Esitämme seuraavaksi vaihtoehdoisen mallin asukasmäärän lisäämiseksi kantakaupunkiin. Nähdäksemme ydinkeskustan asunnoissa, joissa ei ole vakituista asukasta ovat potentiaalinen asuntovara, joka tulisi kannustavan verotuksen ja uusien säädösten avulla palauttaa asuntomarkkinoille.

Näemme että näillä toimilla kaupunki voi ohjata ydinkeskustan asuntojen täyttöastetta lähemmäs kaupungin keskiarvoa. Mikäli näillä muutoksilla savutettaisiin aiemmin mainittu tyhjien asuntojen luonnollinen osuus, alueen asuttujen asuntojen määrä kasvaisi 15 % eli noin 5025 asunnolla. Helsingin ruokakuntien keskikoon ollessa 1,85 henkilöä voidaan arvioida, että ydinkeskustan asukkaat voisivat lisääntyä jopa 9700 asukkaalla [23]. Nämä 9700 uutta asukasta toisivat alueelle ympärivuotuisesti lisää elämää, ostovoimaa ja identiteettiä.

Ydinkeskustasta väistyvä väliaikainen majoitustoiminta voi osaltaan myös elävöittää helsinkiläisten hotellien ahdinkoa. MARAn pohjoismaisen tilastokeskuksen mukaan, Helsingin hotellien käyttöaste tammii–elokuussa 2023 oli vain 56 % eikä ulkomaisten matkailijoiden hotelliyöpymiset ole vielä palanneet 2019 vuoden tasolle. Vertailtaessa Helsinkiä muihin pohjoismaisiin pääkaupunkeihin voi myös huomata, että sekä käyttöaste, turistien kaupungissa käyttämä euromäärä, että palautuminen Covid-19 pandemiaa edeltäneisiin ulkomaisiin yöpymisiin kaupungissa, Helsinki pärjää kaikki verrokkikaupunkeja huonommin [24]. Ilmiötä selittää osittain venäläisturismin väheneminen koko maassa mutta ratkaisua hotellien ahdinkoon voisi löytyä alustatalouden kontrollilla.

15 Cilla Bhoze. 2021. Helsingin kalleimmilla alueilla 7300 asuntoa tyhjiillään. Kauppalehti. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/helsingin-kalleimmilla-alueilla-7300-asuntoa-tyhjiillaan-etu-toolossa-montavuotta-autiona-seisseessa-talossa-on-nyt-kova-rahina-paalla/26ecaac1-0ed6-4146-8a97-58c2225cf911>

16 Paula Paavilainen. 2020. Tyhjiillään olevien asuntojen määrä kasvanut merkittävästi 2000-luvulla – mistä tässä on kyse? Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/tyhjiillaan-olevien-asuntojen-maara-kasvanutmerkittavasti-2000-luvulla-mista-tassa-on-kyse/>

17 Valtioneuvosto. 2023. Vahva ja välittävä Suomi – hallituksen visio. Valtioneuvoston julkaisuja s.122 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksenohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=1>

18 Gaby Hinsliff. 2018. Airbnb and the so-called sharing economy is hollowing out our cities. The Guardian. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/aug/31/airbnb-sharing-economy-cities-barcelona-inequalitylocals>

19 Suna Erdem. 2021. The cities hitting back at Airbnb. The new European. <https://www.theneweuropean.co.uk/fight-against-airbnb-cities/>

20 Itv News. 2022. Brighton moves to become first UK city restricting second home ownership. Itv. <https://www.itv.com/news/2022-06-22/brighton-moves-to-become-first-uk-city-restricting-second-homeownership>

21 Airbnb. 2024. Vastuullinen majoittaminen Ranskassa. Lainattu 10.1.2024. https://www.airbnb.fi/help/article/1383?_set_bev_on_new_domain=1704457516_YmEOMGE3NWM1ZGRj

22 Helsingin kaupunki. 2021. Asumisen ja rakentamisen tilastotietoa Helsingistä. <https://asuminen helsingissa.fi/fi/content/asuntokuntien-m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4-ja-tyyppi>

23 Sami Takala. 2023. Kaiken nähnyt hotelli-lobbari: Helsingin tilanne on vakava. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000010006860.html>

1. Ehdotamme, että Helsingin kaupunki tutkii mahdollisuutta rajoittaa asuntojen käyttöä väliaikaiseen majoitukseen tai kakkosasuntona niillä keskustan postinumeroilla, jotka kärsivät asuntojen vajaakäytöstä.

Väliaikaismajoituksen kontrollointiin eritoten Pariisin käytännöt väliaikaisen majoituksen sääntelyssä on sovellettavissa myös Helsingin kontekstissa. Pariisissa majoittajat saavat vuokrata ensisijaisen asuntonsa kokonaisuudessaan enintään 120 päiväksi vuodessa. Ensisijainen asunto on paikka, jossa vuokranantaja asuu vähintään 8 kuukautta vuodessa, lukuun ottamatta ammatillisia velvoitteita, terveysongelmia tai odottamattomia tapahtumia. Vuokranantajat voivat kuitenkin vuokrata yksittäisiä huoneita ensisijaisessa asunnossaan ympärivuotuisesti ilman kestorajoituksia [21]. Omistajia, jotka siirtävät väliaikaisesta majoitustoiminnasta pitkäaikaisiin vuokrasuhteisiin, voitaisiin myös palkita tietyin eduin esimerkiksi kiinteistöveron alennuksilla.

2. Ehdotamme, että ydinkaupungin otetaan käyttöön korkeampi kiinteistövero prosentti asunnoille, jotka on rekisteröity vakituiseksi asunnoksi, mutta johon ei ole rekisteröity vakituista asukasta.

Korotettu kiinteistövero voi rohkaista asuntojen omistajia vuokraamaan niitä eteenpäin tai mahdollisesti muuttamaan osoitteensa Helsinkiin. Mikäli omistaja kuitenkin valitsee pitää asuntoaan tyhjänä, kaupungin verotulot tyhjästä kiinteistöistä nousevat.

Tilat - Elämyksellinen ydinkeskusta

Kaupunkielämää on elämää tuntemattomien kanssakaupunkilaisten sekä moninaisten aistiärsykkeiden keskellä. Kaupunkikulttuurilla tarkoitetaan kaikkea kodin, työn tai koulun ulkopuolelle sijoittuvaa toimintaa. Nämä sosiaaliset ja viihteelliset vapaa-ajan toiminnot ovat tyypillisiä kaupunkielämälle. Historiallisesti kaupungeissa, joissa on ollut matalan kynnyksen toiminnan mahdollistavia tiloja vapaasti ja edullisesti tarjolla, onkin syntynyt eloisaa ja monipuolista kaupunkielämää.

Suomessa kaupunkikulttuuri on muodostunut ja muuttanut muotoaan hetkittäin. Kaupunkikulttuurin tutkimus painottuu hetkiin, jolloin kulttuuri on muuten ollut valokeilassa. Esimerkiksi vuonna 2000 julkaistu URBS24 ja 2012 Helsinki Beyond Dreams [25] käsittelevät molemmat Helsingin kaupunkikulttuuria aikana, jolloin Helsinki toimi Euroopan kulttuuripääkaupunkina vuonna 2000 ja maailman designpääkaupunkina vuonna 2012. Teoksissa on käsitelty kiinnostavaa kaupunkikulttuurista liikehdintää lähinnä kantakaupungin alueella.

Omaehtoinen kaupunkikulttuuri sekä kulttuurin luoma eläväisyys, yllätyksellisyys ja vetovoima kaupunkiin on todettu Helsingin kaupunkistrategiassa tärkeiksi. [26] Kaavoituksen tarpeisiin vuonna 2022 tehty tarkennettu maankäytön kehityskuva seuraa kaupunkistrategiassa esitettyjä tavoitteita elämyksellisyydestä ja se on nimetty Elämyksellinen ydinkeskusta. [27] Kehityskuvan nimi viestii kaupungin tavoitteista. Elämyksellisyys tarkoittaa moniaistista ja merkittävää kokemusta. Kaavoitus voi ainoastaan hyvin epäsuorasti vaikuttaa kaupungin elävyyteen, etenkin lähitulevaisuudessa, joten keskustan elävöittämisessä tarvitaan etenkin muita kaupungin toimialoja. Luodessa tulevaisuuden kaupunkia kaavoituksella on kuitenkin suurin merkitys, esimerkiksi suunnitteilla oleville Eteläsatama ja Makasiinirannan kohdilla tehdään nyt ydinkeskustan elävyyden kannalta ratkaisevia ratkaisuja.

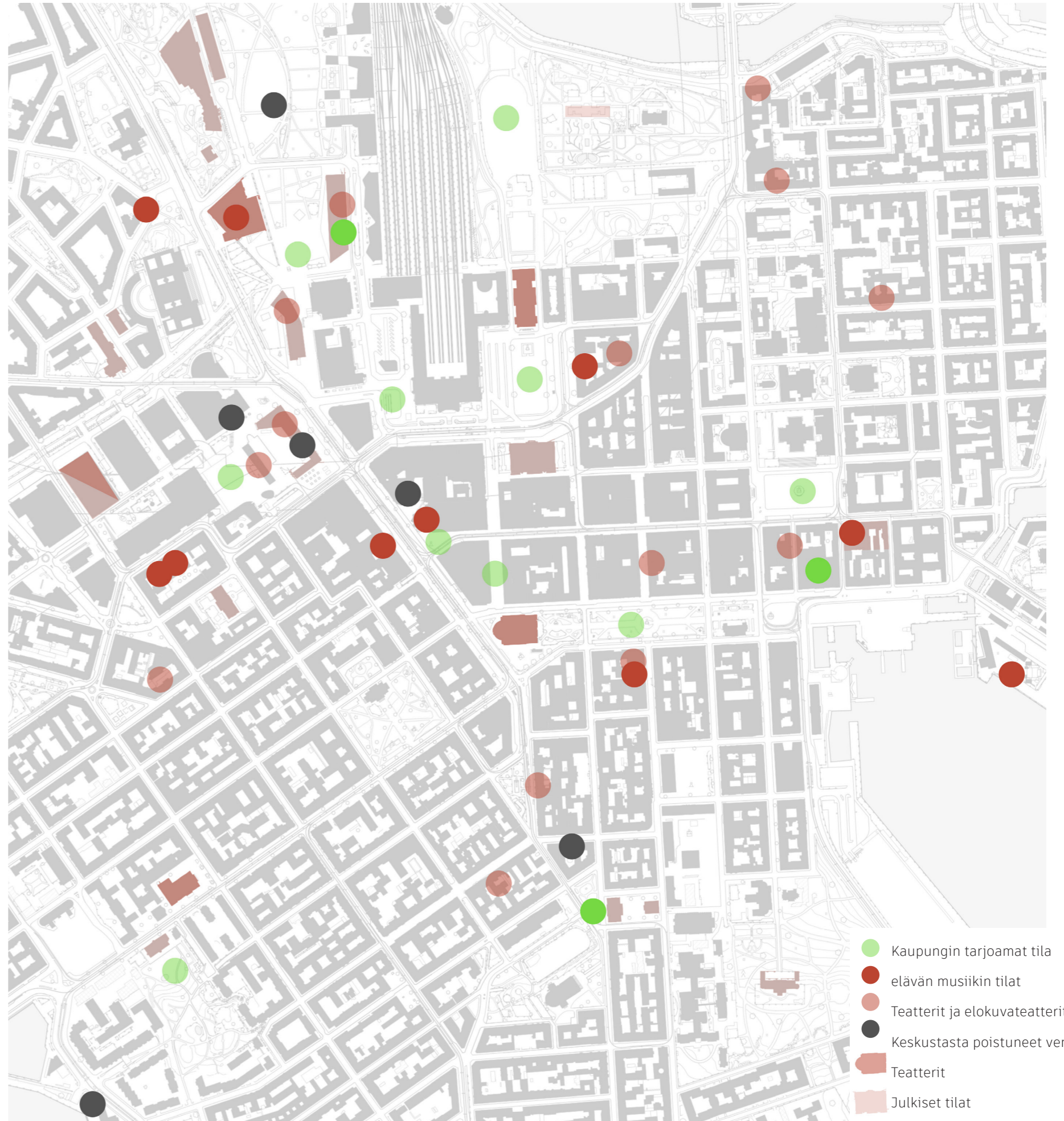
Elämyksellisyyttä voidaan luoda julkisen vallan toimesta, esimerkiksi kaavoituksen, lakien tai julkisesti rahoitettujen tapahtumien avulla. Asukkaiden ja kansalaistoimijoiden aktiivisuudella on kuitenkin suuri merkitys elinvoimaisen kaupungin ja asukkaiden hyvinvoinnin osatekijänä sekä osallistujana, että tuottajana. Joten tärkeitä on luoda kaupunkisuunnittelulla tilaa asukkaille toimia. Kaupunki ilmoittaa tukevasa Helsingissä kansalaistoimijoita tiloin ja välinein sekä avoimella tiedon ja aineistojen jakamisella. Kaupunki tukee toimintaa taloudellisilla avustuksilla. Kulttuurin, liikunnan ja nuorison toimijoita tuetaan vuosittain yli 28 miljoonalla eurolla. Vuonna 2022 avustettiin noin 1 350 eri järjestöä, toimintaryhmää ja kulttuuritoimijaa. Kaupungin tilavarauspalvelu Varaamolla oli vuoden 2022 aikana noin 147 000 käyttäjää, jotka tekivät yhteensä noin 200 000 tilavarausta. [28]

Kaupunkitilan normeja haastavat aloitteet ja tapahtumat ovat luoneet Helsinkiin tärkeitä paikkoja ja tapahtumia, kuten kaupunkiin puistoihin ja aukioille laajasti levittyvät siivouspäivä ja ravintolapäivä. Nämä edistykselliset toimijat ovat kuitenkin hyvin pieni joukko ihmisiä. Toimijat ovat myös todenneet, että kaupungilta on vaikeata saada vastauksiin tapahtuman järjestämiseen liittyviin kysymyksiin, kun asialla ei ole selkeitä vastuhenkilöitä.

2000-luvulla yksi merkittävimmistä ydinkeskustan elävyyteen liittyvä ilmiö on yöelämän ja elävän musiikin esittämisen paikkojen siirtyminen muualle. Silloin yöelämä sijoittui laajasti kantakaupunkiin ja Punavuoreen ja Ison Robertinkadun ollessa yöelämän sydän. Klubeja ja baareja on joutunut sulkemaan muun muassa hotelleilta ja asukkailta tulleiden meluvalitusten takia. Yksi vaikeimmista paikoista on ollut Elävän musiikin yhdistyksen (ELMU) kotiklubi, Nosturi, purettiin uudisrakentamisen tieltä vuonna 2019.

Yöpormestarin, niin kutsutun yöluotsin pestin avaaminen vuonna 2021 oli erinomainen ensiaskel. Lisäksi kaupungilla tuotettiin selvitys yön potentiaalista. [29] Työn tuloksena yöelämän haasteita on havaittu ja niitä pystytään huomioimaan paremmin kaupunkisuunnittelussa. Viime vuosina on järjestetty onnistuneesti suuriakin konsertteja esimerkiksi Kaisaniemen puistossa, kansalaistorilla ja Allas Sea Poolilla.

Alueen kiinnostava ja omaleimainen kaupunkikulttuuri toimii houkuttimena kaupunkia ulkoa päin katseleville ja muuttoa tai visiittiä suunnitteleville. Taide- ja kulttuuritoiminnalla on potentiaali synnyttää kaupunkitilaan omistajuuden tunnetta ja lisätä moninaisuuden sallivaa osallisuutta. Kaupungin vaihtoehtoiset toimijat ovat tärkeitä alueellisen ja koko kaupungin kaupunkikulttuurin muovaajina. Kuitenkin kulttuuritoimijoilla on yhä vaikeampi löytää tilaa toimia kaupungista, etenkin kantakaupungissa.



Kuva 8. Helsingin ydinkeskustan tapahtumatilat

Kulttuuri: Toimenpideoasio

Kulttuuritoiminnan tilat ruokkivat Helsingin kaupunkikulttuuria kerrannaisvaikutuksen kautta. Tilat antavat kaupunkilaisille mahdollisuuden tutustua toimintaan ja verkostoitua. Lisäksi nämä paikat voivat tarjota tietoa ja taitoja tulevaisuuden työuralle.

Tapahtumien kautta tapahtuva tilojen väliaikainen käyttö voi toimia esimerkkinä ja auttaa kuvittelemaan mitä kaikkea tila voikaan mahdollistaa. Tapahtumat voivat luoda pysyvämpiäkin elämyksellisiä paikkoja kaupunkiin, esimerkiksi Helsinki biennaalia varten pystytetty paviljonki on saanut jäädä paikalleen.

Kartta osoittaa ydinkeskustan elämykselliset paikat: museot, teatterit, elokuvateatterit ja keikkapaikkoja. Lisäksi karttaan on merkitty kaupungin tarjoamia tiloja tapahtumiin, niihin kuuluvat kaikki merkittävimmät aukiot ja torit ja Kaisaniemen kenttä. Lisäksi tarjolla on kaksi sisätilaa, toinen designmuseossa ja toinen kaupungintalolla. Tilat ovat sopivia suurille ulkoilmatapahtumille, esimerkiksi Lux Helsinki, uuden vuoden juhlat kansalaistorilla, Tuomaan markkinat ja lukuisat konsertit Kaisaniemen kentällä ovat kutsuneet lukuisia kävijöitä Helsingin kantakaupunkiin. Monipuolisten ja erityyppisiin tarpeisiin sopivista tiloista on kuitenkin puutetta.

24 Stadipiiri (toim.). 2000. URBS – kirja Helsingin kaupunkikulttuurista. Edita.
25 Hella Hernberg. 2012. Helsinki Beyond Dreams. Urban Dream Management.
26 Helsingin kaupunki. 2021. Kasvun paikka – Helsingin kaupunkistrategia 2021-2025
27 Helsingin kaupunki. 2022. Elämyksellinen ydinkeskusta - Maankäytön kehityskuva 2032. Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala. https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-jaymparisto/Ytimes%3%A4-kilpailu/wetransfer/YTIMESSA_LIITE3_Ydinkeskustan%20maank%3%A4yt%3%B6n%20kehityskuva.pdf
28 Helsingin kaupunki. 2024. Kaupunkilaisten aktiivisuus, osallisuus ja tasa-arvo. Lainattu 14.01.2024. <https://toimintaymparisto.hel.fi/fi/vaesto-ja-elinolot/kaupunkilaisten-aktiivisuus-osallisuus-ja-tasa-arvo>
29 Annakaisa Anttila. 2019. "Ihmisellä on tarve elää myös öisin". Selvitys Helsingin yön potentiaalista
30 Maros Krivý. 2013. Don't plan! The use of the notion of 'culture' in transforming obsolete industrial space. International Journal of Urban and Regional Research. <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/dont-plan-the-use-of-the-notion-of-culture-in-transforming-obsolete>

1.1 Väliaikainen käyttö

On yleistä, että kiinteistönomistajat pitävät toimitiloja mieluummin tyhjillään kuin tarjoavat niitä edullisempaan hintaan käyttäjille. Jotta kohteet saataisiin onnistuneesti uuteen käyttöön, on olennaista, että kiinteistönomistaja olisi yhteistyöhaluinen ja vastaantuleva. Kaupungilla olisi myös tärkeä rooli tilojen ja toimijoiden yhdistämisessä. Tampereella ja Turussa käyttöön otetun välitila-mallin kautta kaupungit koordinoivat tyhjiä tiloja kulttuurikäyttöön. Tällä hetkellä Helsingin kaupungilta ei löydy samanlaista mallia tai muita käytäntöjä tilojen ja käyttäjien yhteen tuomiseen. Jotta tila ja käyttäjä kohtaa toisensa Helsingin kaupungilla pitäisi siis perustaa toimiala, joka koordinoi keskitetysti tiloja toimijoille ja tapahtumanjärjestäjille.

1.2 Tapahtumajärjestäjien tuki

Tapahtumajärjestävät ovat ilmaisseet tarpeesta kehitykseen kaupungin kanssa toimimiseen. Heillä on ollut haasteita saada lupia ja muita käytännön tarpeita. Tapahtumien järjestämisen sujuvoittamiseksi Helsingin kaupungilla pitäisi perustaa toimiala, joka koordinoi keskitetysti tietoa tapahtumanjärjestäjille. Lisäksi kilpailuehdotuksessa ehdotetaan uusien julkisten vessojen ja lisäksi uusien sähköasemien asentamista puistoihin ja aukioille. Tapahtumanjärjestäjä saisi käyttöönsä helposti sähkön esimerkiksi varaamon kautta.

2 Omaehtoisen kaupunkikulttuurin huomioiminen ja "saarekkeiden" käsitteen omaksuminen

Omaehtoisuuden saarekkeeksi voisi esimerkiksi nimetä Suvilahden, jos alueen suunnittelematta jättämisen tarkastellaan tietoisena päätöksenä. Suunnittelemattomuuden seurauksena alue on saanut muodostua orgaanisesti itseorganisoiduvien kulttuurituottajien johdolla monipuoliseksi kulttuurikeskittymäksi, kaupunkistrategian taviotteiden mukaisesti. Kaupunki voisi jatkossa ottaa käyttöön tämän saarekkeiden käsitteen, joka ohjaisi tyhjään olevaan kaupunkitilaan suhtautumiseen ja mahdollistaisi uusia kaupunkikulttuurin kehoja. Kaupunkilaisten into osallistua kaupungin sosiaaliseen, kulttuuriseen ja kestäväan kehittämiseen ja rakentamiseen voisi purkautua toimiksi, kun siihen on annettu tilaa. [30]

3 Katujen sulkeminen

Nyt kymmenen vuoden aikana toistuvasti järjestetty illallinen taivaan alla sulkee Pohjois-Esplanadin kerran vuodessa. Berliinissä 4 Straße des 17. Juni Brandenburgin torin ja Siegessäulen välillä suljetaan erinäisten tapahtumien vuoksi joskus jopa monesti viikossa. Tämän tyyppiset väliaikaiset liikennekatkaisut voisivat avata uusia toimintaympäristöjä myös Helsingissä. Ehdotamme että tällaisia liikenteen poikkeusjärjestelyitä tehtäisiin enemmän.

Viestinnällinen ja markkinoinnillinen osio

Osallisuus ja vuorovaikutus

Osallisuus tarkoittaa yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia, asukkaiden osallistamista kaupungin suunnitteluun sekä osallistavaa päätöksentekoa. Helsingissä osallisuuden periaatteiksi on kirjattu yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen, omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen sekä yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen. Osallisuuden kokemus vahvistaa kansalaisten luottamusta viranomaisten toimintaa ja yleisesti yhteiskunnallisia toimintoja ja palveluita kohtaan. Se auttaa hyväksymään yhteisesti luotuja sääntöjä ja käytäntöjä ja ymmärtämään erilaisten näkökulmien perusteluja. -Helsingin kaupunki. [31]

Osallisuutta on Helsingissä tuettu palveluiden ja toimintojen saavutettavuutta parantamalla sekä osallistuvan budjetoinnin asukasvaikuttamisen mallilla (OmaStadi). Osallistumisessa ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa on kuitenkin suuria eroja väestöryhmien ja kaupunginosien välillä ja Helsingin oman analyysin mukaan inklusiivisen ja tasa-arvoisen osallistumisen toteutumisessa on nykyisellään puutteita [32].

Ehdotamme, että ydinkeskustaan liittyvissä päätöksissä hyödynnetään kansalaisfoorumia (myös kansalaisraati, engl. Citizens' assembly). Kansalaisfoorumi on niin kutsuttu demokraattinen innovaatio eli demokratiaa uudistava keksintö, jonka tavoitteena on osallistaa tavallisia kansalaisia demokraattiseen päätöksentekoon. Kansalaisfoorumeita on käytetty tärkeiden asioiden käsittelyyn, joita parlamentaarinen demokratia ei ole kyennyt ratkaisemaan poliittisesti.

Suomessa kansalaisfoorumia on hyödynnetty muun muassa Turun kaupungin tulevaisuuden liikenne- ja ratkaisusuissa. Keskusteluiden jälkeen enemmistö, 59 prosenttia paneeleihin osallistuneista kannatti muutosta, jossa joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyteiden merkitys olisi tulevaisuudessa selvästi suurempi kuin nyt. Foorumissa osallistujien mielipiteet kaupungin taloudesta muuttuivat merkittävästi. Viidennes osallistujasta oli ollut ennen keskustelua sitä mieltä, että veroja ei saa nostaa muutosten rahoittamiseksi, mutta keskusteluiden jälkeen miltei kaikki olivat sitä mieltä, että verojen nosto on hyväksyttävä keino muutosten toteuttamiseksi. [33]

Kansalaisfoorumin järjestäminen on erityisen suotavaa Helsingin ydinkeskustaa koskevassa päätöksenteossa, jota jarruttaa kaupunkilaisten ristiriitaiset tarpeet. Kaikki tässä kilpailuehdotuksessa esitetyt toimenpiteet pitävät sisällään vastakkainasettelua sekä konflikteja eri positiossa olevien kaupunkilaisten välillä. Ehdotukset liittyvät omaisuuden kontrollointiin, liikennemuotojen priorisointiin sekä siihen, millä ehdoilla kaupunkikulttuuria järjestetään. Helsingin kaupungin kohdalla, erityisesti kävelykaupungin kehittäminen on ollut hidasta ja vaivalloista ja kaupungin autoilua suosivia toimia kritisoivaa keskustelua on käyty 1970-luvulta saakka.

Päätöksentekoa on hidastanut niin puoluepolitiikointi, kuin joidenkin kokeilujen yksipuolinen tarkastelu valtamediassa. Kuitenkin juuri tällaisia päätöksiä on hedelmällistä tehdä kansalaisfoorumeissa muodostetun harkitun kansalaismielipiteen avulla.

Kansalaisfoorumi edistää osaltaan tasa-arvoista kaupunkilaisten osallistumista kaupungin päätöksentekoon. Sekä tutkijat että poliitikot ovat olleet huolissaan yhteiskunnallisesta polarisaatiosta, joka tekee yhteisiä asioita koskevien päätösten tekemisestä aikaisempaa vaikeampaa. Kansalaiset ovat etäänntyneet päätöksenteosta samalla kun yhä harvempi osallistuu henkilökohtaisesti politiikkaan.

Kansalaisfoorumeissa hyödynnetään osittaista satunnaisotantaa. Satunnaisotannalla järjestetty osallistujien valintaprosessi varmistaa, että kansalaisfoorumin koostumus on sukupuolen, iän, etnisyyden, koulutuksen ja alueellisuuden suhteen edustava. Kansalaisfoorumin jäsenet kuulevat tasapainoisesti asiantuntijatietoa tutkijoilta ja kokemustietoa yhteisön haavoittuvimmilta jäseniltä. Jäsenet keskustelevat avoimesti ja rehellisesti pienryhmissä ammattilaisfasilitoijien avustuksella. Pienryhmäkeskustelujen tarkoitus on löytää yhteisesti hyväksyttäviä ratkaisuja, muotoilla niistä suosituksia, joista kansalaisfoorumi äänestää ja tekee virallisia suosituksia, esimerkiksi kansalaisaloitteita, hallitukselle. Jotta kansalaiskeskustelut voivat edesauttaa parempaa päätöksentekoa, tulee niiden olla hyvin kytköksissä varsinaisiin päätöksentekoprosesseihin.

Kansalaisfoorumi ei ole vain työkalu, vaan se symboloi yhteisöllistä voimaa. Foorumissa käytävä kansalaiskeskustelu voi tuottaa neuvoja tai poliittikkasuosituksia päätöksenteon valmistelijoille tai vaaleilla valituille edustajille. Kansalaisfoorumeille voidaan delegoida myös suoraa päätösvaltaa. Hyvän viestinnän avulla kansalaisfoorumin tulokset voivat parantaa kaupunkilaisten luottoa poliittisten toimien oikeudenmukaisuuteen. Kansalaisfoorumi on askel kohti avoimempaa ja osallistavampaa kaupunkisuunnittelua. Se voimaannuttaa kansalaisia toimimaan yhdessä ja ymmärtämään moninaisia näkökulmia.

Viestintästrategia

Teidän kaupunki

Ehdotamme, että Helsingin kaupunki toteuttaa kampanjan 'Teidän kaupunki' Ytimessä-kilpailun parhaista ehdotuksista. Nimi viittaa 1970-luvulla julkaistuun Kenen kaupunki -pamflettiin (Vems är Helsingfors?) [34] sekä 2021 julkaistuun Kenen kaupunki -kirjaan [35], jossa käsitellään kaupungin vallankäyttöä kantakaupungin kulttuuriperintöä uhkaavissa kaupunki uudistuksissa. Vuoden 1970 Kenen kaupunki -pamfletti kritisoi 2020-luvullakin ajankohtaisia teemoja, erityisesti autoilun ja suuryritysten etujen suosimista, epädemokraattista päätöksentekoa sekä vanhojen arvokkeiden purkamista asukkaiden etujen vastaisina kehityskulkuina.

'Teidän kaupunki' on otsikko viestinnälliselle kampanjalle. Kampanjan pääviesti on kaupungin tahtotila tehdä kaupunkiin liittyviä päätöksiä entistä demokraattisemmin. Kampanja pyrkii vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta kaupunkilaisissa tuomalla esille uuden suunnittelu- ja päätöksentekovälineen, Kansalaisfoorumin, merkityksen ja edut. Viestinnässä korostuvat seuraavat pääviestit:

1. Helsinki on kaikkien kaupunki:

Helsinki haluaa olla saavutettava, kiinnostava ja inklusiivinen kaupunki kaikille, katsomatta ikään, sukupuoleen, toimintakykyyn, uskontoon tai etnisyyteen.

2. Kaupunkilaiset halutaan mukaan päätöksentekoon:

Kaupungilla on juridinen velvollisuus osallistaa kaupunkilaisia päätöksenteossa mutta se haluaa tehdä enemmän. Ydinkeskustaa koskevissa päätöksissä, kaupunki on päättänyt toteuttaa kansalaisfoorumia.

3. Kaupunkisuunnittelu voi olla inklusiivista, avointa ja innovatiivista:

Kansalaisfoorumi kootaan niin, että se edustaa kaupunkilaisia. Kansalaisfoorumien tulokset ovat julkisia ja päätöksentekijät ottavat kansalaisfoorumien tulokset ohjenuorakseen päätöksiä laatiessaan.

Viestinnän aikajana



Kuva 9. Viestinnän aikajana. Kansalaiskeskusteluopas. Turun Yliopisto.

Jotta kansalaisfoorumi voi toteutua onnistuneesti, tulee sen viestintä kohdentaa kaupunkilaisten lisäksi myös foorumiin osallistujille sekä medialle. Åbo Akademin ja Tampereen yliopiston tutkijat ovat analysoineet kansalaisfoorumien onnistumista ja tuloksia sekä laatineet Kansalaiskeskusteluoppaan. 36 Oppaasta löytyy runsaasti tutkimusta ja käytännön opastusta kansalaiskeskustelujen laatimiseen. Kansalaisfoorumiin liittyvässä viestinnässä ehdotamme sovellettavaksi Kansalaiskeskusteluoppaassa esitettyä viestintää [36]. Julkaisussa kehoitetaan viestimään osallistujille ajoissa ja selkeästi. Myös viestiminen medialle on tärkeää vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Oikealla on esitetty Mustasaaren kansalaisraadin, jonka aiheena oli Mustasaaren ja Vaasan kaupungin kuntaliitos, viestinnän aikajana. Raatiin kutsutuille ja siihen osallistuneille kohdistettu viestintä toteutettiin viidessä vaiheessa: kutsukirje, ilmoitus osallistujien valinnasta, käytännön asioihin keskittyvät infotilaisuudet, kiitosviesti sekä seurantaan keskittyvä viesti. Viestintä medialle tapahtui puolestaan neljässä eri vaiheessa: rekrytoinnin käynnistäminen, raadin avoin työskentely, raadin infotilaisuus sekä raadin lopputulos eli julkilausuma.

31 Helsingin kaupunki. 2024. Osallisuus. Lainattu 10.1.2024 <https://kestavyys.hel.fi/osallisuus/>
 32 Esa Salminen. (2023). *10 oivallusta osallistumisesta Helsingissä – Hiljaisten ääntä täytyy vahvistaa*. Sitra. Lainattu 1.1.2024 <https://www.sitra.fi/artikkelit/10-oivallusta-uudesta-osallistumisesta-helsingissa-hiljaisimpien-aanta-taytyy-vahvistaa/>
 33 Åbo Akademi. 2022. Turku keskustelee - Loppuraportti. <https://www.abo.fi/fi/turkukeskustelee/>
 34 Mikael Sundman ja Vilhelm Helander. 1970. Vems är Helsingfors? WSOY.
 35 Harri Hautajärvi, Juhana Heikonen, Petteri Kummala, Timo Tuomi. 2021. Kenen kaupunki. Docomomo Suomi
 Finland ry, ICOMOSin Suomen osasto ry, Rakennustaiteen Seura ry ja Rakennusperintö-SAFA. Helsinki 2021.
 36 Kansalaiskeskusteluopas. 2024. Puntaroivat kansalaiskeskustelut käyttöön Suomessa. Turun Yliopisto. Lainattu 14.1.2024. <https://sites.utu.fi/kansalaiskeskusteluopas/>

Julkaisussa 36 esitetään myös kuusi neuvoa kansalaisfoorumiin liittyvän viestinnän onnistumiseen:

1. Kohdenna viestintää. Mustasaaren raadista julkaistiin noin 30 juttua alueellisissa verkko- ja printtimedioissa. Lehdille lähetettyjen tiedotteiden lisäksi kuntaliitoksesta kirjoittaneisiin toimittajiin oltiin yhteydessä suoraan.

2. Panosta mediatiedotteisiin ja tarjoa kuvamateriaalia. Mustasaaren raatia käsittelevissä mediajutuissa oli hyödynnetty laajasti järjestäjien tekemiä tiedotteita. Media käytti myös järjestäjien tarjoamaa kuvamateriaalia jutuissaan.

3. Kerro, miksi asiakysymys on ajankohtainen ja tärkeä. Mustasaaren median huomio oli erityisesti kansalaisraadin asioteemoissa ja kielikysymyksessä, kun taas kiinnostus raatimenetelmää kohtaan oli vähäisempää. Raati kiinnosti mediaa, koska kuntaliitos oli asiakysymyksenä ajankohtainen ja puhututti kuntalaisia.

4. Varaudu etukäteen vastaamaan raadin osallistujavalintaa ja kokoonpanoa koskeviin kysymyksiin. Mustasaaren raadissa viestinnän keskiössä oli läpinäkyvyys ja puolueettomuus. Raadille haluttiin antaa työskentelyrauha, mutta samaan aikaan työskentelystä avattiin kuntalaisille ja medialle. Mediatiedotteissa ja raadin verkkosivuilla kuvattiin yksityiskohtaisesti osallistujavalinnan toteutus.

5. Tuo esiin, miten raati kytkeytyy päätöksentekoon tai politiikkaan. Mustasaaren raadissa kuultiin poliitikkoja ja asiantuntijoita. Erityisesti poliitikkojen mukanaolo ja raadin aiheen ajankohtaisuus ja poliittisuus lisäsivät median kiinnostusta.

6. Järjestä tiedotustilaisuus raadin jälkeen ja pyydä osallistujilta suostumusta toimia haastateltavina. Mustasaaren useampi raatilainen antoi suostumuksensa toimia haastateltavina. He olivat mukana myös toimittajille raadin jälkeen järjestetyssä infotilaisuudessa. Mediaa kiinnostivat erityisesti osallistujien henkilökohtaiset kokemukset.

Näitä linjauksia noudattamalla uskomme, että myös Helsingissä voidaan toteuttaa onnistuneesti uudenlaista demokratiaa.

Kadut

1. Katupysäköinnin vähentäminen strategisilla alueilla.

2. Pihakatujen laajempi käyttöönotto ydinkeskustan alueella

Kodit

1. Helsingin kaupunki tutkii mahdollisuutta rajoittaa asuntojen käyttöä väliaikaiseen majoitukseen tai kakkosasuntona niillä keskustan postinumeroilla, jotka kärsivät asuntojen vajaakäytöstä.

2. Ydinkaupunkiin otetaan käyttöön korkeampi kiinteistövero prosentti asunnoille, jotka on rekisteröity vakituiseksi asunnoksi, mutta johon ei ole rekisteröity vakituista asukasta.

Tilat

1.1. Väliaikainen käyttö
1.2. Tapahtumajärjestäjien tuki

2. Omaehtoisen kaupunkikulttuurin huomioiminen ja “saarekkeiden” käsitteen omaksuminen

3. Katujen sulkeminen

Viestintä-strategia

Teidän kaupunki -kampanja

1. Helsinki on kaikkien kaupunki

2. Kaupunkilaiset halutaan mukaan päätöksentekoon

3. Kaupunkisuunnittelu voi olla inklusiivista, avointa ja innovatiivista

Kansalaisfoorumin järjestäminen

Mallina Mustasaaren kansalaisraati

1. Kohdenna viestintää.

2. Panosta mediatiedotteisiin ja tarjoa kuvamateriaalia.

3. Kerro, miksi asiakysymys on ajankohtainen ja tärkeä

4. Varaudu etukäteen vastaamaan raadin osallistujavalintaa ja kokoonpanoa koskeviin kysymyksiin.

5. Tuo esiin, miten raati kytkeytyy päätöksentekoon tai politiikkaan

6. Järjestä tiedotustilaisuus raadin jälkeen ja pyydä osallistujilta suostumusta toimia haastateltavina

Viestinnällinen ja markkinoinnillinen osio

Yhteenvedo

Kilpailuehdotuksessa tunnistettiin keskustan haasteeksi keskustan matala asukastiheys sekä asunnot, joissa ei ole vakituista asukasta. Haasteena nähdään myös autojen dominoiva katutila sekä vaikeudet tuoda paikallisia kulttuuritoimijoita ydinkeskustaan. Tehdyn analyysin pohjalta ehdotimme Helsingin keskusta-alueelle uudenlaista säätelyä ja verotusta, joka ohjaa asuntojen ympärivuotiseen vuokraamiseen helsinkiläisille. Ehdotimme myös toimia, joilla kävelyn ja pyöräilyn olosuhteet keskusta-alueella paranevat pienillä investoinneilla ilman että autoilijoilta vaaditaan kohtuuttomia. Kolmanneksi tartuimme kulttuuritoimijoiden ja kaupungin yhteistyön parantamiseen ja esitimme konkreettisia toimia, joilla kaupunki voi tukea omaehtoisten kulttuuritoimijoiden mahdollisuuksia järjestää tapahtumia myös ydinkeskustan kaupunginosissa.

Viestinnällisessä ja markkinoinnillisessa osuudessa painotimme osallisuuden ja vuorovaikutuksen tärkeyttä kaupungin päätöksenteossa. Ehdotimme kansalaisfoorumin järjestämistä ydinkeskustaa koskevan päätöksenteon apuvälineenä. Lisäksi ehdotimme mediakampanjaa, jolla kaupunkilaisille kommunikoidaan kaupungin tahtotilasta osallistaa kaikkia tasavertaisesti.

- Oskar Rönning, Venla Bernelius. 2021. Kaikkien kaupunki – mutta kaukana? Asukkaidensosiaalinen tausta ja eriytyvä kaupunkitilan käyttö Helsingissä. Kvartti, 7, 6–17. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaikkien-kaupunki-mutta-kaukana-asukkaiden-sosiaalinen-tausta-ja-eriytyva-kaupunkitilan-2> Janne Viitames. 2016. Kenen Aleksi sen Helsinki - Kluuvin kävelykatutaistelut 1968–2003. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/cdf1000e-4a47-4aac-a39d-89c950756925/content>
- Miika Norppa. 2020. Helsingin kävelyn edistämishjelma: Tutkimuskatsaus. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-09-20.pdf>
- Tilastokeskus. 2024. Ajoneuvokanta alueittain (ml. Ahvenanmaa), 2011-2022. Lainattu 14.1.2024. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__mkan/statfin_mkan_pxt_11ic.px/table/tableViewLayout1/
- 5 Helsingin kaupunki. 2023. Tilastotietoja Helsingistä 2023. https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/23_06_15_Tilastotietoja_Helsingista_2023.pdf
- Miika Norppa. 2020. Helsingin kävelyn edistämishjelma: Tutkimuskatsaus. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-09-20.pdf>
- WSP.2022. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen arviointi. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/uutiset/2022/liikenteen-kasvihuonekaasupaastotraportti.pdf>
- Henri Lefebvre. 1968. Le Droit à la Ville.
- Miika Norppa. 2020. Helsingin kävelyn edistämishjelma: Tutkimuskatsaus. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/aineistot/aineistoja-09-20.pdf>
- Tampereen kaupunki. 2024. Pihakadut. Lainattu 14.1.2024. <https://www.tampere.fi/liikenne-kadut-jakunnossapito/liikenneturvallisuus/pihakadut>
- Helsingin kaupunki. 2024. Pihakatu. Lainattu 14.01.2024. <https://kaupunkitilaohje.hel.fi/kortti/pihakatu-2/>
- Sanna Jompero-Lahokoski. 2023. Keskustan toimitiloja muutetaan asunnoiksi? Pormestari Vartiainen: “Tarvitsemme keskustaan lisää asumista”. Helsingin Uutiset. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/6234716>
- Matti Vesikansa. 1978. Kantakaupunkimme - ajatuksia Helsingin keskusta-alueen kehittämisestä. Helsinki-seura.
- Helsingin asunnot talotyypin, hallintaperusteen ja käytössäolotilanteen mukaan 31.12. Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. Lainattu 15.1.2024. https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat__asu__askan__pksoa/A02S_HKI_Askan_talotyypyi_hallintap_kotilanne.px/table/tableViewLayout1/
- Cilla Bhowse. 2021. Helsingin kalleimmilla alueilla 7300 asuntoa tyhjiällä. Kauppalehti. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/helsingin-kalleimmilla-alueilla-7300-asuntoa-tyhjillaan-etu-toolossa-montavuotta-autiona-seisseessa-talossa-on-nyt-kova-rahina-paalla/26ecaac1-0ed6-4146-8a97-58c2225cf911>
- Paula Paavilainen. 2020. Tyhjiällä olevien asuntojen määrä kasvanut merkittävästi 2000-luvulla – mistä tässä on kyse? Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/tyhjillaan-olevien-asuntojen-maara-kasvanutmerkittavasti-2000-luvulla-mista-tassa-on-kyse/>
- Valtioneuvosto. 2023. Vahva ja välittävä Suomi – hallituksen visio. Valtioneuvoston julkaisuja s.122 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksenohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=1>
- Gaby Hinsliff. 2018. Airbnb and the so-called sharing economy is hollowing out our cities. The Guardian. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/aug/31/airbnb-sharing-economy-cities-barcelona-inequalitylocals>
- Suna Erdem. 2021. The cities hitting back at Airbnb. The new European. <https://www.theneweuropean.co.uk/fight-against-airbnb-cities/>
- Itv News. 2022. Brighton moves to become first UK city restricting second home ownership. Itv. <https://www.itv.com/news/2022-06-22/brighton-moves-to-become-first-uk-city-restricting-second-homeownership>
- Airbnb. 2024. Vastuullinen majoittaminen Ranskassa. Lainattu 10.1.2024. https://www.airbnb.fi/help/article/1383?_set_bev_on_new_domain=1704457516_YmE0MGZ3NW1ZGRj
- Helsingin kaupunki. 2021. Asumisen ja rakentamisen tilastotietoa Helsingistä. <https://asuminenhelsingissa.fi/fi/content/asuntokuntien-m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4-ja-tyyppi>
- Sami Takala. 2023. Kaiken nähnyt hotelli-lobbari: Helsingin tilanne on vakava. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000010006860.html>
- Stadipiiri (toim.). 2000. URBS – kirja Helsingin kaupunkikulttuurista. Editia.
- Hella Hernberg. 2012. Helsinki Beyond Dreams. Urban Dream Management.
- Helsingin kaupunki. 2021. Kasvun paikka – Helsingin kaupunkistrategia 2021-2025
- Helsingin kaupunki. 2022. Elämyksellinen ydinkeskusta - Maankäytön kehityskuva 2032. Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala. https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-jaymparisto/Ytimes%C3%A4-kilpailu/wetransfer/YTIMESSA_LIITE3_Ydinkeskustan%20maank%C3%A4yt%C3%B6n%20kehityskuva.pdf
- Helsingin kaupunki. 2024. Kaupunkilaisten aktiivisuus, osallisuus ja tasa-arvo. Lainattu 14.01.2024. <https://toimintaymparisto.hel.fi/fi/vaesto-ja-elinolot/kaupunkilaisten-aktiivisuus-osallisuus-ja-tasa-arvo>
- Annakaisa Anttila. 2019.”Ihmisellä on tarve elää myös öisin”. Selvitys Helsingin yön potentiaalista
- Maros Krivý. 2013. Don’t plan! The use of the notion of ‘culture’ in transforming obsolete industrial space. International Journal of Urban and Regional Research. <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/dont-planthe-use-of-the-notion-of-culture-in-transforming-obsolete>
- Helsingin kaupunki. 2024. Osallisuus. Lainattu 10.1.2024 <https://kestavyys.hel.fi/osallisuus/>
- Esa Salminen. (2023). *10 oivallusta osallistumisesta Helsingissä – Hiljaisten ääntä täytyy vahvistaa*. Sitra. Lainattu 1.1.2024 <https://www.sitra.fi/artikkelit/10-oivallusta-uudesta-osallistumisesta-helsingissa-hiljaisimpien-aanta-taytyy-vahvistaa/>
- Åbo Akademi. 2022. Turku keskustelee - Loppuraportti. <https://www.abo.fi/fi/turkukeskustelee/>
- Mikael Sundman ja Vilhelm Helander. 1970. Vems är Helsingfors? WSOY.
- Harri Hautajärvi, Juhana Heikonen, Petteri Kummala, Timo Tuomi. 2021. Kenen kaupunki. Docomomo Suomi
- Finland ry, ICOMOSin Suomen osasto ry, Rakennustaiteen Seura ry ja Rakennusperintö-SAFA. Helsinki 2021.
- Kansalaiskeskusteluopas. 2024. Puntaroivat kansalaiskeskustelut käyttöön Suomessa. Turun Yliopisto. Lainattu 14.1.2024.<https://sites.utu.fi/kansalaiskeskusteluopas/>